

Aan de Raad van de Gemeente 's-Hertogenbosch

Postbus 12345

5200 GZ 's-Hertogenbosch

's-Hertogenbosch, 4 november 2016

Betr: zaaknummer 6263717

Geachte Gemeenteraad,

Onlangs heeft u ter inzage gelegd het ontwerpbestemmingsplan voor het nieuwe theater aan de Parade.

Graag willen wij van deze gelegenheid gebruik maken om een zienswijze op dit ontwerpbestemmingsplan in te dienen.

Inmiddels verblijven,

Met de meeste hoogachting,

Namens het Comité Geen Sloop Wel Cultuur,

Dr. Th.G.A Hoogbergen

Oude Dieze 16

5211 KV 's-Hertogenbosch

voorzitter

Mevr. M.C.M. Palm MWO

Hinthamereinde 64R

5211PP 's-Hertogenbosch

secretaris

ZIENSWIJZE Comité Geen Sloop Wel Cultuur

1. Cultuurpolitiek bezwaar

Vanuit cultuurpolitiek gezichtspunt is nieuwbouw met bijbehorende verhoogde exploitatielasten geen goede keuze. De investeringen voor een volledig nieuwe theateraccommodatie drukken onevenredig zwaar op het cultuurbudget van de stad.

De mogelijkheid om door spreiding, diversiteit en toegankelijkheid het cultuuraanbod te democratiseren wordt zo drastisch beperkt. Nu al wordt er veel te weinig geïnvesteerd in de culturele ontwikkeling van kinderen in het basis- en voortgezet onderwijs. En er is juist veel meer nodig in het perspectief van talentontwikkeling en creativiteit van ieder kind. Meer en meer worden kunst- en cultuurbeleving een volstrekt elitaire aangelegenheid, slechts bereikbaar voor de 'happy few'. Met de steeds grotere tweedeling in de samenleving is drempelloze cultuurparticipatie van en voor iedereen van vitaal belang.

Nog een ongewenste ontwikkeling. Nieuwe, beloftevolle initiatieven zoals de festivals Shine, B-There en Kings of Colours, krijgen minder ruimte. De Verkadefabriek moet mogelijk een draconische bezuiniging van 400.000 euro verwerken.

In dit licht is de onbeperkte keuze voor nieuwbouw van het theater disproportioneel, zeker omdat een betaalbaarder alternatief, renovatie, aanwezig is.

2. De massaliteit van het ontwerp in de stedenbouwkundige omgeving en zijn dominantie.

De wijziging van het bestaande bestemmingsplan wordt voorgesteld ten behoeve van de nieuwbouw van het Theater aan de Parade. Deze nieuwbouwplannen van UN Studio voorzien volgens tal van personen die een inspraakreactie gegeven hebben in een nieuw gebouw met een aanzienlijk grotere massaliteit dan het huidige theatergebouw.

De gemeente wijst deze kritiek van de hand (p. 8 Eindverslag¹), maar bevestigt op die plaats wel degelijk, "dat het zuidelijk deel van deze bouwvlakgrens, dat in de huidige situatie terug ligt ten opzichte van het noordelijke deel" c.a. 3,5 meter naar voren wordt geschoven. Met andere woorden, het nieuwe theater komt niet dichterbij de Parade te liggen." Een onhoudbare conclusie, want het zuidelijk deel van het bouwplan komt dus wel 3,5 meter dichterbij de Parade te liggen. Bovendien ontstaat nu één langgerekte bouwmuur van meer dan 60 meter, met over ca. 2/3 daarvan een hoogte van ca. 25 meter, waardoor juist de massaliteit van de nieuwbouw aanzienlijk sterker zal overkomen dan het geval is bij het huidige gebouw met zijn gelede en op de meeste plaatsen lagere

¹ Waar in deze zienswijze wordt verwezen naar het Eindverslag wordt bedoeld op het Eindverslag vooroverleg en inspraak bestemmingsplan "Theater aan de Parade", door u op 21 september 2016 aan alle "insprekers", waaronder ondergetekende, is toegezonden, en dat als Hoofdstuk 8 ook deel uitmaakt van het ontwerpbestemmingsplan.

voorgevel. Kortom de informatie van de gemeente over het aangepaste bouwplan bevestigt in feite het bovenstaande punt van kritiek, dat dan ook gehandhaafd wordt.

3. Het gevaar voor het archeologisch monument door de ruimtelijke inpassing van het nieuwbouwplan.

Het Eindverslag geeft ook nog meer aanleiding om zich grote zorgen te maken over de ruimtelijke inpassing van het theater vanwege de mogelijke gevaren van deze nieuwbouw voor de omgeving. Het eindverslag stelt: "Ondergronds wordt wel wat verder richting Parade gebouwd, maar dat heeft visueel geen impact (niet zichtbaar)." Dat laatste (het visuele aspect) moge zo zijn, maar de verstrekte informatie over de ondergrondse bebouwing doet betwijfelen, of die ondergrondse bebouwing zonder risico's en schade kan worden gedaan. In het Eindverslag (p. 28) wordt erkend, dat de ondergrondse uitbreiding van de westzijde (en de noordzijde) plaatsvindt in het ter plaatse aanwezige gemeentelijk archeologisch monument. "Uit ter plekke uitgevoerd onderzoek kan geconcludeerd worden, dat de versterking van dit archeologisch monument door het *huidige* theater aan de westzijde relatief beperkt is gebleven." Met andere woorden: daar nog grotendeels aanwezig is. En verder "dat binnen de nieuw te verstoren zone resten te verwachten zijn van het voormalige Begijnhof." Deze mededelingen zijn zodanig ernstig dat men zich serieus moet afvragen of de aantasting van het bodemarchief op deze plaats wel verantwoord is. Dat aspect werd tot dusverre nimmer in de afweging van de voor- en nadelen van de nieuwbouw ter plaatse betrokken.

4. Het gevaar voor andere monumenten aan de Parade door de ruimtelijke inpassing van de nieuwbouw.

Meerdere personen die een inspraakreactie hebben gegeven, hebben gewezen op het feit, dat de geplande nieuwbouw vereist, dat er tot 10 meter diep zal moeten worden gebouwd, hetgeen technisch riskant is en waarschijnlijk grote en onherstelbare schade tot gevolg zal hebben (Eindverslag p. 21, 26-27 en 30). In het Eindverslag (p. 23, 27 en 31) wordt daarop geantwoord, "dat de gemeente het nodige zal doen om schade als gevolg van sloop- en bouwwerkzaamheden te voorkomen." Dit is een onacceptabel lichtvaardig standpunt wanneer men zich herinnert dat in de negentiger jaren een plan om op de Parade een ondergrondse concertzaal te bouwen o.a. vanwege ditzelfde risico werd stopgezet. Men zou mogen verwachten dat juist in het kader van het besluitvormingsproces over nieuwbouw/verbouw van het Theater de gemeente een onafhankelijk deskundigenrapport heeft laten maken over het risico van grote en onherstelbare schade door nieuwbouw ter plaatse. Dat is niet gebeurd. Nu schuift de gemeente alle verantwoordelijkheid door naar de aannemer: "De aannemer zal een bouwkuijpmethode moeten kiezen, waarbij het risico op schades aan de bebouwde omgeving zo klein mogelijk is." Maar er zijn 5 potentiële aannemers in beeld, die moeten concurreren om met elkaar onder de 50 miljoen Euro aanbestedingssom te blijven. Die zullen dan om begrijpelijke redenen geen maximaal onderzoek naar en oplossing voor dit probleem aandragen. Zeker niet wanneer de gemeente daar als zoethoudertje nog bij vermeldt, dat er "ook een CAR-verzekering zal worden afgesloten voor het geval er toch schade ontstaat." Moeten de kranten eerstdaags koppen: "St. Jan in puin. Verzekering dekt de schade"?

5. Waar staat de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed?

In het Eindverslag wordt meegedeeld, dat "de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoedis geïnformeerd over het voorontwerpbestemmingsplan Theater aan de Parade en de voorgenomen nieuwbouw. Zij

is daarbij in de gelegenheid gesteld om eventuele zienswijzen/bezwaren over het voorontwerp aan de gemeente kenbaar te maken. Van deze mogelijkheid heeft men geen gebruik gemaakt.” Ondergetekenden vinden dit laatste onbegrijpelijk. Het is niet aanvaardbaar, dat de genoemde Rijksdienst geen gemotiveerd standpunt inneemt omtrent een fors bouwproject in de directe nabijheid van een van de grootste en kostbaarste nationale monumenten en dat de gemeente daaruit een soort “wie zwijgt, stemt toe” conclusie trekt. Er hoort alsnog een doorwrocht standpunt van deze Rijksdienst op tafel te komen en de gemeente moet daarop aandringen.

6. Geen zorgvuldige en geactualiseerde afweging van het alternatief renovatie.

De vraag moet opnieuw gesteld worden, of deze grondige ingreep op deze plaats nu zo nodig is voor het culturele leven in 's-Hertogenbosch. Had het niet kunnen blijven bij een flinke renovatie van het bestaande gebouw?

In het Eindverslag wordt eigenlijk bevestigd dat er nimmer een faire afweging heeft plaatsgevonden tussen de alternatieven verbouw en nieuwbouw. Het enige onderzoek waarnaar verwezen wordt is een studie van Arcadis uit 2011. Die studie toonde aan, dat het huidige theater aan de Parade inderdaad verouderd is, maar bevatte tevens twee renovatiescenario's, waarvan het ene op 11,2 miljoen Euro en het andere op 18,2 miljoen Euro's zou neerkomen. Die beide scenario's zijn zonder verdere nadere studies terzijde geschoven omdat zij geen realisatie mogelijk maakten van het ambitieuze programma van eisen voor een nieuw theater, dat eerder in 2008/2009 door de gemeente was opgesteld. Maar dat was gebeurd in een periode, dat nog volop werd gediscussieerd over een hele andere vestigingsplaats voor het theater in 's-Hertogenbosch. Dit programma van eisen werd daarna in 2012 nog weer eens bijgesteld. In 2013 werd echter alsnog besloten dat het nieuwe theater moest komen op de huidige vestigingsplaats aan de Parade, die sowieso geen mogelijkheden bood om aan alle aspecten van het eerder opgestelde programma van eisen te voldoen. Dat betekende, dat “concessies dien(d)en te worden gedaan in de ambities en wensen. Die zijn veel kleiner dan de eisen voor de optimale nieuwbouwvariant.” (Eindverslag, p. 29) Die concessies betroffen onder andere het opofferen van de filmzaal, en dat voor andere onderdelen nu nieuwe technische oplossingen bedacht moesten worden. Dit laatste is bijvoorbeeld gevonden door de grote zaal 4 meter de grond in te laten zakken en ook om het attributentransport naar de ondergrond te verleggen. In de allerlaatste bijstellingen van de bouwplannen is verder met de kaasschaaf gewerkt, nu de zuidgrens van het bouwvlak 2 meter moet worden teruggelegd, het pad tussen het theater en de woningen Cavaleriestraat niet wordt overbouwd, het dakterras wordt vernauwd, de bouwhoogte aan de noordzijde is beperkt tot 17 meter, etc. (zie Eindverslag p. 11/30). Kortom inmiddels wordt er met de nieuwbouw al lang niet meer voldaan aan het programma van eisen van 2011. Maar de gemeente blijft de ambities van dat programma nog wel steeds gebruiken als hét argument waarom verbouw van het bestaande theater niet zou kunnen. Dit maakt alle discussie zeer onzuiver. Men zou niet dat verouderde programma van eisen als die maatstaf moeten nemen maar zich moeten afvragen of de voorzieningen die uiteindelijk in het nieuwe theatergebouw worden geboden, niet ook, en voor veel minder geld, in een gerenoveerd gebouw kunnen worden aangebracht. Die vraag heeft men zich niet gesteld.

Verder mag men zich, gezien al de ruimtelijke en financiële problemen, best anno 2016 nog eens de vraag stellen of de voorzieningen die uiteindelijk in het nieuwe theatergebouw gaan komen, wel echt allemaal nodig zijn, gezien de voortschrijdende ontwikkelingen in het theaterleven in Nederland. Die

ontwikkelingen laten bijvoorbeeld zien, dat decors vaak sterk versoberd zijn en ook met tal van nieuwe technieken, zoals fotoprojecties, 3-D, etc. kunnen geschieden. Zijn hijshoogten van 22 resp. 17 meter, en speelvlakken van 840 m², resp. 273m² nog wel per se nodig in het licht van de nieuwe ontwikkelingen? In het Eindverslag (p. 14/21/24) wordt dit argument ook wel onderkend, maar het wordt afgedaan met de stelling, dat “een theater, dat een brede functie wil vervullen, gebruik zal blijven maken van decors, toneeltorens en huidige technieken.” Zeker, maar het argument is ook niet dat die zaken niet meer moeten kunnen. Het argument is, dat het best zou kunnen zijn, dat de mogelijkheden van het huidige theater voor traditionele decors en concertopstellingen voor de komende decennia voldoende zijn, afgezien van zeer excessieve podiumproducties. Het Eindverslag op p. 6 verwijst naar een ‘Landelijke standaard’, maar van wanneer dateert die en is dat ook de standaard waaraan elk nieuw theater in een provinciestad als ’s-Hertogenbosch moet voldoen? Het Eindverslag op pag. 7 meent dat die dimensies nodig zijn om grotere musicals, muziektheater en concerten op de planken te kunnen brengen. Maar is het nog wel realistisch om dat soort grote uitvoeringen in elke provinciestad in Nederland te willen binnenhalen? In een straal van 50 km rondom ’s-Hertogenbosch liggen 5 steden (Eindhoven, Tilburg, Breda, Utrecht en Nijmegen), die groter zijn dan ’s-Hertogenbosch en die dergelijke grote voorstellingen kunnen herbergen. Steeds vaker proberen de organisatoren van die grote producties zich te beperken tot langduriger presentie op enkele centrale plaatsen. Verder loopt ook het bezoek aan iets minder grootschalige producties de laatste jaren terug zodat ook de zin van een tweede middelzaal van 600 plaatsen betwijfeld kan worden. Zeker wanneer men weet dat dergelijke producties vaak ook kunnen plaatsvinden in dat andere theater, dat eigendom van de gemeente ’s-Hertogenbosch is, de Verkadefabriek en op nog andere locaties in de stad, zoals elk jaar weer blijkt uit de programmering van de Boulevard. Goed bestuur zou ertoe hebben moeten leiden, dat anno 2016 opnieuw nog eens wordt afgewogen of het niveau van de voorzieningen die volgens de laatste bouwplannen in een nieuw theater zullen worden gerealiseerd, nog wel helemaal haalbaar en nodig is gezien de ontwikkelingen in de podiumkunsten (zie rapport-Ter Horst). En dat alles afgezet tegen de herberekende kosten van die nieuwbouw en een geactualiseerde doorrekening van de kosten van een volledig modern, maar wel iets minder ambitieus herbouwd bestaand theater. Ondergetekende acht het nodig, dat zo’n herbezinning alsnog op basis van goede cijfers zal plaatsvinden. In dit verband wil ondergetekende er nog op wijzen, dat recentelijk de schouwburg van Groningen is gerenoveerd voor 5 miljoen Euro. Gegevens dienaangaande in bijlage 1 van deze zienswijze. Het zou nuttig zijn om de ervaringen met deze renovatie en de potenties van deze gerenoveerde schouwburg in Groningen nog eens te zetten naast die van het nieuwbouwproject in ’s-Hertogenbosch.

7. De horecavoorziening

Als al geconcludeerd mag worden, dat een tweede zaal zeer wenselijk is, dan zou de vraag gesteld moeten worden of de ruimte voor die tweede zaal niet gevonden kan worden in een minder grote horeca-afdeling. In het Eindverslag wordt met betrekking tot de horecavoorzieningen gesteld “dat deze in een theater belangrijk zijn om aan bezoekers een totaalbeleving te kunnen bieden en daarnaast een belangrijke bijdrage leveren aan de exploitatie.” Maar het eerste punt van dit antwoord is in een van de inspraakreacties juist betwijfeld omdat het commerciële horecagebeuren rondom de Parade al in zo’n “totaalbeleving” voorziet en dat een extra inspanning van de gemeente op dat punt dan juist oneerlijke concurrentie aan dit commerciële gebeuren kan gaan aandoen (het bekende punt van de paracommerciële activiteiten). En het tweede punt van “een belangrijke bijdrage aan de exploitatie” moet gerelativeerd worden. Die bijdrage blijkt volgens recentelijk

geopenbaarde cijfers jaarlijks ca. netto 700.000 Euro te bedragen, maar dat dan zonder toerekening van personeelskosten, huur, afschrijvingen e.d.

8. Het dakterras

Uit het Eindverslag wordt duidelijk, dat het Theater een dakterras zal krijgen dat kleiner wordt dan eerst beoogd en nu zal worden afgeschermd met een dicht scherm met een lengte van minimaal 4 meter en een hoogte van minimaal 2 meter. Nu dergelijke concessies aan bezwaarmakers op dit punt worden gedaan, moet men zich opnieuw afvragen hoe zinvol een dergelijke voorziening is, wanneer er dus – behalve met een blik omhoog op de St. Jan - toch geen panoramische belevingswaarde van uitgaat? Hoe vaak is, gezien ons klimaat, zo'n terras bruikbaar, tenzij door overdekking en warm stoken? Zou de dakoppervlakte niet efficiënter te benutten zijn door er zo veel mogelijk zonnepanelen te plaatsen?

9. De duurzaamheid qua energievoorziening

Die laatste opmerking voert naar het punt van de duurzaamheid. Het argument, dat renovatie meer duurzaam is dan sloop wordt door de gemeente met twee tegenargumenten beantwoord (p. 8 Eindverslag). Herhaald wordt dat renovatie geen oplossing is voor de knelpunten en dat daarvoor nieuwbouw nodig is. Dit argument heeft ondergetekende in al het bovenstaande bestreden. Het tweede argument van de gemeente is, dat er wel degelijk aandacht is voor de duurzaamheid. “Er wordt gestreefd naar 50% extra energiebesparing ten opzichte van de geldende EPC-norm. Er worden zonnepanelen toegepast en de haalbaarheid van warmtekoeldeopslag en riothermie wordt nog nader onderzocht.”

Volgens ondergetekende is dit een te magere ambitie. In de eerste plaats zullen de licht uitstralende façade, het dakterras en verdere technische snufjes zoals de inpandige bevoorrading tot een sterk verhoogde energieconsumptie leiden. Verder heeft de gemeente 's-Hertogenbosch als ambitie, dat binnen 10 jaar alle gemeentelijke gebouwen energieneutraal moeten zijn. Dat is een hogere ambitie dan hier wordt bereikt. Het nieuwe theater zal dus op dit punt al in 2025 uit de tijd zijn!

Als afgezien wordt van een dakterras kunnen meer zonnepanelen worden geplaatst. Ook is het merkwaardig dat zo lang na opdracht voor een bouwontwerp nog steeds slechts “onderzocht” wordt of warmtekoeldeopslag en riothermie mogelijk zijn. Technisch zijn die natuurlijk mogelijk, al mag men zich gelet op het gebruik van het gebouw afvragen en het tijdstip waarop afvalwater vrijkomt, de warmte in het afvalwater sowieso toereikend is om deze techniek hier toe te passen.

De vraag of deze technieken wel de juiste zijn om in de behoefte aan warmte en elektriciteit te voorzien wordt niet gesteld, net zomin als duidelijk wordt welke technieken, met minder impact op de omgeving, kennelijk ter zijde zijn of worden geschoven. Waarom wordt niet als eis in het aanbestedingstraject opgenomen dat al die voorzieningen en maatregelen moeten worden gerealiseerd die ertoe leiden dat door de detaillering en de uitvoering van het ontwerp (isolatie/WTW-ventilatie/LED/DC netwerk etc.) de energiebehoefte tot het uiterste minimum wordt teruggebracht en de opwekking en opslag (bijvoorbeeld m.b.v. een Flow Battery) van duurzame energie toereikend is om in de resterende energievraag te voorzien.

Onduidelijk is ook of en in hoeverre de duurzaamheidsambitie tot uitdrukking zal komen in de materiaalkeuze (zoals producten en materialen gebaseerd op biobased materials) of in de inzet van

producten en systemen die een hoge bijdrage leveren aan het besparen op bijvoorbeeld water (door bijvoorbeeld watervrije urinoirs) en grondstoffen.

Tegen deze achtergrond en vanuit deze optiek is het de moeite waard ook de klimaatimpact van de betonketen in de voorstellen voor nieuwbouw te betrekken. Zoals bekend is het klimaateffect van beton dat eenmaal in een gebouwde constructie is verwerkt steeds geringer wanneer de constructie langer blijft bestaan. Het huidige Theater aan de Parade is echter relatief jong en bij een snelle sloop het klimaateffect groot.

De huidige betonconstructie kan, na (gedeeltelijk) strippen van het gebouw, ook bij een ingrijpende renovatie/ revitalisatie/ herinrichting/ herindelings/ verbouwing prima opnieuw dienstdoen zonder dat weer een zware wissel wordt getrokken op de klimaatimpact door het betongebruik in een mogelijk nieuw te bouwen theater ter plaatse. Als vuistregel geldt immers dat de energie-inhoud van (gewapend) beton gelijk is aan 2.700 MJ/m³. Bij de productie van gewapend beton komt zo 250 tot 280 kg/m³ CO₂ vrij. Deze directe en indirecte klimaatkosten kunnen bij renovatie op eenvoudige wijze worden vermeden. Dat is een significante bijdrage aan de duurzaamheids- en energie-ambitie van de gemeente.

10. De investeringskosten ad 50 miljoen zullen aanzienlijk overschreden worden.

In veel inspraakreacties is gewezen op de mogelijkheid, dat de nieuwbouw niet binnen het door de raad uitgetrokken budget van 50 miljoen Euro zal kunnen plaatsvinden. In het Eindverslag (p. 26) wordt ook toegegeven: "De geraamde investering van bijna 55 miljoen Euro in 2013 was gebaseerd op het onderzoek "Verkenning nieuwbouw Theater aan de Parade" en is niet gebaseerd op een uitgewerkt ontwerp." Nu het moment nadert dat het ontwerp definitief moet zijn uitgewerkt, stelt het Eindverslag (p. 16) doodleuk: "Op dit moment is er geen reden om aan te nemen dat er sprake zal zijn van overschrijding van het budget." Zijn de architecten de afgelopen 2 jaar alleen maar aan het tekenen geweest of hebben zij bij de gemeente inmiddels al nadere schattingen van de sloop- en bouwkosten van het nieuwbouwproject ingediend? Zo ja, mogen die openbaar worden om de bovengeciteerde bewering te ondersteunen? Het "Comité Geen sloop maar cultuur" heeft inmiddels aan architect Cor Passchier een berekening gevraagd van de vermoedelijke kosten van sloop-nieuwbouw. Zijn berekening, die als bijlage 2 aan dit bezwaarschrift is gehecht, komt uit op bijna 80 miljoen Euro.

11. De toekomstige exploitatie.

In een van de inspraakreacties is erop gewezen, dat het absolute bedrag van de investering niet het enige relevante financiële criterium moet zijn. Wanneer een hoger investeringsbedrag zou kunnen leiden tot lagere exploitatielasten, is dat hogere bedrag de moeite waard. Maar dan moet er wel een betrouwbaar inzicht bestaan in de te verwachten exploitatielasten in de voorzienbare toekomst. Er zij aan herinnerd, dat nog pas onlangs het hernieuwde Stedelijk Museum bij de gemeente 's-Hertogenbosch aanklopte om een forse subsidieverhoging omdat de exploitatielasten sinds de heropening van het Museum aanzienlijk waren toegenomen. Inspraak reactie nr. 85 achtte de cijfers die m.b.t. de toekomstige exploitatie van het nieuwe Theater in 2013 zijn gegeven ongeloofwaardig en vroeg om geactualiseerde cijfers. In het Eindverslag werd met geen enkel woord aan deze kwestie aandacht geschonken.

12. Geen openbare aanbesteding –

Inmiddels heeft de gemeente besloten om geen Europese aanbesteding te houden – hetgeen indruist tegen de Nederlandse en Europese wet- en regelgeving - maar een select gezelschap van 5 aannemersbedrijven uit te nodigen om in te schrijven. Daaronder een aannemersbedrijf dat eigendom is van een concern, waarvan de voorzitter van de raad van toezicht op het moment van deze selectie ook lid was van de Raad van Toezicht van de exploitant van het Theater aan de Parade, ZNTM. Wat is er met betrekking van de bouwkosten inmiddels met deze selectie 5 aannemers afgesproken? En hoe hebben zij daarop gereageerd? Achten alle 5 realisatie van de nieuwbouwplannen binnen de grens van 50 miljoen Euro mogelijk?

13. Wel een kritische gunning?

En wat is er ten aanzien van de gunning van het bouwproject afgesproken? Krijgt de aannemer aan wie het bouwen wordt gegund een zeer concreet pakket van eisen, waaraan de nieuwbouw moet voldoen of zit er zoveel ruimte in het eisenpakket, dat hij – met name door verregaand te bezuinigen op de kwaliteit – kunstmatig binnen de 50 miljoen Euro kan blijven om daarna alle nog door de gemeente wenselijk geachte kwaliteitsverbeteringen als “meerwerk” alsnog aan de gemeente te kunnen doorberekenen? Dat geldt met name de zaken die nu nog in onderzoek zijn, zoals de warmtekoudeopslag, de riothermie, de voorkoming van schades aan bestaande monumenten (St. Jan, plebanie, etc) en het archeologisch monument. Mogen de gemeenteraad en het publiek kennis nemen van alle “eisen die in het aanbestedingstraject” zullen worden gesteld? Volgens ondergetekende moeten deze eisen nog voor de aanbesteding plaatsvindt openbaar gemaakt worden en moet de gemeente ze tevoren laten toetsen door een onafhankelijke groep van juridische en bouwkundig experts om te voorkomen, dat zij later het schip in gaat, zoals dat ook bij de Bartenbrug en de garage onder het nieuwe stadskantoor is gebeurd.

Samenvattend:

1. Het cultuurpolitieke vertrekpunt is niet goed. Het nieuwbouwplan gaat er al te zeer vanuit dat investeren in accommodatie de juiste keuze is. Kosten van de nieuwbouw en navenante exploitatielasten zullen in onevenredige mate drukken op de uitgaven voor cultuur.
2. De massaliteit van het bouwplan is allerm minst weerlegd, maar veeleer door de door de gemeente aangedragen feiten en gegevens bevestigd. Zodat de kritiek blijft staan, dat het nieuwe Theater aan de Parade met het ontwerp van UNStudio qua bouwmassa aanzienlijk groter wordt dan het huidige theater en daarom een te grote verandering zal brengen in het beschermd stadsgezicht van 's-Hertogenbosch.
3. Het archeologisch monument De Parade loopt gevaar door de ruimtelijke inpassing van de nieuwbouw van het theater aan de Parade. Dit gevaar was tot nu toe nog niet expliciet meegewogen in de besluitvorming en dat zal alsnog moeten gebeuren.
4. De gemeente is nalatig door niet zelf een onafhankelijk deskundigenrapport op te stellen over de risico's van de nieuwbouw voor de monumenten rondom de Parade. Dit zal alsnog, voorafgaand aan het definitieve raadsbesluit en de aanbesteding moeten gebeuren.
5. Het is niet aanvaardbaar dat de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed nalaat om een gemotiveerd standpunt in te nemen over de ruimtelijke inpassing van de nieuwbouw. De gemeente moet voorafgaand aan het definitieve raadsbesluit alsnog op zo'n standpunt aandringen.

6. Toen uiteindelijk toch voor nieuwbouw op de huidige locatie van het Theater aan de Parade werd gekozen in het besef, dat dan het programma van eisen moest worden versoerd c.q. dat nieuwe technische oplossingen gevonden moesten worden, had een nieuwe afweging moeten plaatsvinden tussen nieuwbouw en verbouw op deze plaats. Dat is niet gebeurd. Nu sedertdien de mogelijkheden van het programma van eisen verder zijn gereduceerd en de gevonden technische oplossingen wellicht tot aanzienlijke prijsverhogingen leiden, terwijl de voortgezette ontwikkelingen in de podiumkunsten tal van oudere eisen ter discussie stellen, zou alsnog een nieuwe afweging tussen nieuwbouw en verbouw op deze plaats moeten plaatsvinden. Dit is niet gebeurd.
7. De betekenis van de uit te breiden horecavoorziening voor de toekomstige exploitatie van de nieuwbouw van het theater wordt niet nader aangetoond. Ook moet nader worden ingegaan op de bezwaren daartegen (paracommercialisme) weerlegd.
8. Nu met betrekking tot het dakterras diverse concessies zijn gedaan moet de vraag gesteld worden wat eigenlijk nog het nut is van een dergelijk terras.
9. Niet wordt aangetoond, dat het nieuwe theater een vooruitgang zal betekenen op het punt van energiebesparing. De eis van energieneutraal is niet gesteld en diverse methodes om daartoe te komen worden slechts "onderzocht."
10. Er ontbreekt nog altijd een actualisering van de kosten van sloop en nieuwbouw van het Theater. Dat is onaanvaardbaar, omdat de algemeen bekendgemaakte limiet van 50 miljoen Euro niet was gebaseerd op een concreet ontwerp, dat er nu wel ligt.
11. Er ontbreekt nog altijd een actualisering van de exploitatielasten van de nieuwbouw, die de komende jaren verwacht mogen worden.
12. Ten onrechte wordt de nieuwbouw van het Theater aan de Parade niet volgens de Europese en Nederlandse wetgeving aanbesteed.
13. De eisen die de gemeente aan de aannemer gaat stellen in het aanbestedingstraject zijn niet openbaar. Dat zouden ze moeten zijn en ze zouden eerst moeten zijn gecontroleerd door deskundigen om te voorkomen dat de gemeente later voor financiële tegenvallers komt te staan.

Bijlage 1: Renovatie Groningen

Bijlage 2: Notitie "Kosten nieuw te bouwen theater aan de Parade – 's-Hertogenbosch"